

**ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՅՈՐԵԼԵԱՆՆԵՐՈՒ
ԼՈՒՍԱՇՈՂ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆՆԵՐ
ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀՈՐԻՋՈՆՆ Ի ՎԵՐ
(ՅԵՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ)**

1. - Պայծառ արշալոյս

Քսաներորդ դարու արշալոյսը շողաց Վենետիկի խաղաղ լճակին վրայ, Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնարկութեան երկրորդ դարադարձի յորելինական արձագանգներով:

Պատկառելի Կիւրեղեան Արքեպիսկոպոս Աբբահօր առընթեր, ութսունամեայ Նահապետն Ալիշան, եւ շուրջը՝ մեծագործ Քաջունին, բանասէր Սարգիսեան, Նահապետեան, Թորոսեան, Սարեան, Հացունի, Էփրիկեան, Երեմեան, Ղազիկեան, Սուրբ Ղազարու Մայրավանքի աւագ ու կրտսեր վաստակաւոր միաբաններ (այդ օրերուն՝ ընդամէնը 50 հոգի), որոնց շարքը կը փակէր երիտասարդ Հ. Քերոբէ Չրաքեան արեղան:

Տօնախմբութիւններուն ոգեւին կը մասնակցէր Ս. Էջմիածնէն՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Խրիմեան Հայրիկ, հոգեւոր բազմամեայ եղբայրակցութեամբ կապուած ծերունազարդ Նահապետին: Հայրենիքէն բուռ մը հող եւ Մասիսի

լանջերէն քաղուած ծաղիկներու փունջ մը կ'ուղարկէր՝ իբր սրտագին նուէր իր տարեկից հոգեղբօր, իսկ վանքին համար՝ Մխիթար Աբբային սիրելի Սեւանի Աստուածամօր պատկերին իւղաներկ օրինակը:

Վատիկանէն՝ Ն. Ս. Լեւոն ԺԳ. Պապը նուէր կ'ուղարկէր հայազգի մեծահռչակ ծովանկարիչ Յովհաննէս Ալվազովսկիի «Քառոս»ը (նկ. 1841 թ.), որուն լոյսէն ճառագայթող ստեղծագործ ներշնչանքներով պիտի ոգեւորուէին Սուրբ Ղազարոս խոնարհ ու ազգանուէր վանականները, քսաներորդ դարու հորիզոնն ի վեր:

Եւ դարն առաւ իր հոլովոյթն արագընթաց՝ հոգեշունչ երազանքովն Ալիշանի, ու հանդէսներու աւարտին՝ կ'աւանդէր իր սրբասուն հոգին, թողլով որպէս կտակ նուիրական՝ թանկարժէք հատորներու գրադարան մը ամբողջ, նուէր սրտագին՝ Վանքին ու Ազգին:

Նոր դարու առաջին յիսնամեայ ժամանակաշրջանին, երկու անգամ դղրդեցաւ աշխարհը. ահեղ պատերազմներու շունդն եկաւ խանգարելու Սուրբ Ղազարոս անդորր ու լուռ աշխատանքը: Չորս կարկառուն միաբաններ (Սարեան, Տէր-Սահակեան, Գասպարեան, Օտապաշեան) խեղդուեցան 1915 թուականի ահաւոր ջարդի կարմիր գետերուն մէջ, Տրապիզոնի ու Մարտինի բազում նահատակներուն հետ: Բայց ահա՛, անոնց արիւնէն ծլան նոր ոստեր կանաչ, ու մատղաշ հայորդիներ եկան գրաւելու դիրքերը Մխիթարեան Մայրավանքէն հետզհետէ անհետացող վաստակաւոր վարդապետներուն, որոնց շարքին՝ հազիւ իր կեանքի 60-ամեակը թեւակոխած՝ Հ. Արսէն Ղազիկեան, աշխարհաբարի մեծ երախտաւորը, իր թարգմանած 50 հատորներու հունձքով բեռնաբարձ (1932):

2. - Միջօրէի զմագնք

Դարուն միջօրէին՝ անընդհատ հնչեցին Սուրբ Ղազարէն զանգերն Յորբելաններու, բացառիկ հրատարակութիւններով, չբեղ ու մեծահանդէս տօնակատարութիւններով:

1900-ամեակ Գրիստոսի փրկագործութեան (1933).

1500-ամեակ Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան (1935).

100-ամեակ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի (1936).

- 100-ամեակ «Բազմավեպ» Հանդեսի (1943-1947).
 200-ամեակ Երնշ. Մխիթար Աբբայի մահուան (1949-1950).
 1500-ամեակ Վարդանանց դիւցազնամարտի (1951).
 1600-ամեակ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան (1961).
 50-ամեակ Հայոց բիւրաւոր Նահատակներու (1965).
 800-ամեակ Ս. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետի մահուան (1973):

Այդ օրերուն, մենք Ս. Ղազարի երէց աշակերտներս մեծ ուրախութիւնն ունեցանք ողջունելու հայրենի մեծ բանաստեղծ՝ Աւետիք Իսահակեանը, որ կրկին անգամ անցողաբար ի Վեներտիկ (1938), Սուրբ Ղազարէն նոր ներշնչանքներ կը հաւաքէր, Ալիշանի երազներով:

Այդ տարիներուն՝ Միաբանութիւնը կը ծլարձակէր դէպի Մերձաւոր Արեւելք ու հարաւային Ամերիկա. կը բացուէին Հալէպի եւ Աղեքսանդրիոյ Մխիթարեան վարժարանները (1936-1937). Լեւոնա-Լիբանանի մէջ, Պիքֆայայի բարձունքին վրայ, իր դռները կը բանար Մխիթարեան փոքրիկ ընծայարանը (1948). հեռաւոր Պունտոս-Այրէսի մէջ հիմը կը դրուէր Մխիթարեան վարժարանին (1953):

Դարասկզբի յորելինական հանդէսներուն մասնկացող կրտսերագոյն արեղան, այժմ ծերունագարդ Հ. Քերովբէ Վրդ. Զրաքեան, Միաբանութեան Ընդհ. Աթոռակալ եւ երիցագոյն անդամ, ինչպէս երբեմն Նահապետն Ալիշան, կու գար ոսկեղէն օղակով շղթայելու իրերայաջորդ Յոբելեաններն ու պատմական իրադարձութիւնները, Մեծերէն ժառանգած ջահը փոխանցելով նոր սերունդներուն:

Երջանկայիշատակ Ուլուհոճեան Արքեպիսկոպոս Աբբահօր կողքին՝ նոր սերունդներ են բազմած, արդէն իսկ բազմավաստակ գիտնականի համբաւով. պատմաբան Տէր-Մով. սէսեան, երաժշտագէտ Տայեան, գրականագէտ Քիպարեան, բանաստեղծ Վանատուր, մեծ գրաբարագէտ Փէչիկեան, խումբադրապետ Զմաշեան:

Ստորագրեալս, ամէնէն երիտասարդ միաբաններէն, Մեծն Ալիշանի պատկառանքն ու շունչն հաղորդող Հ. Քերովբէ Վրդ. Զրաքեանի քաջալերանքով՝ հաւատարմօրէն կ'արձանագրէր յորելինական տօներու արձագանգները, սփռելով զանոնք երկրէ երկիր, Սփիւռքի ազգային օրաթերթերու սիւնակներէն:

Այդ օրերուն՝ Մայրավանքի հողատարածքն ալ կը կրկնա-

պատկուհի, կառավարական բացառիկ թոյլտուութեամբ (1948-1952):

Եւ նոր կղզեակը կ'օրհնուէր անակնկալ այցելութեամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. ամենայն Հայոց նորընտիր Կաթողիկոսին (1956), որուն ի պատիւ բացառիկօրէն չքեղ հանդէս կը կազմակերպուէր Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի Թիեփուեան դահլիճին մէջ, Վենետիկի եւ շրջակայքի Հայերոս խանդավառ մասնակցութեամբ. ու կէս դարու հեռավորութեամբ, ինչպէս իր հայրենաշունչ պատգամին մէջ կ'ընդգծէր Վեհափառ Հայրապետը, վերստին կը ծածանէր ծիածանն օրհնեալ, Խրիմեան Հայրիկի դարպասէն մինչեւ Սուրբ Ղազար երկարող:

3.- Մայրամուտի շքեամուր

Դարը սրարչաւ կ'ընթանար դէպի մայրամուտ, իսկ Ս. Ղազարու ընդարձակեալ կղզեակին վրայ կը վերածաղկէր Մշակոյթն Հայոց. դարձեալ անընդհատ եռուզեռ ու «լուռ աշխատանք»: Մխիթարեան Տպարանի արդիական նոր սարքերէն ծնունդ կ'առնէին հրատարակչական նոր ձեռնարկներ, պատմա-բանասիրական հմտալից մատենաշարներ, Նախնեաց մատենագրութեան անտիպ հատորներ ու համապատասխան թարգմանութիւններ, Աւետարանի աշխարհաբար թարգմանութիւն, «Գրական ցուքեր» ու մարգարիտներ, հայ մանրանկարչութեան ընտիր եւ հնագոյն էջերու գունազեղ արտատպումներ, եւն...: Հայաստանի պետական Հիմնարկներու հետ մշակութային փոխ-յարաբերութիւններ կու գային ընդարձակել Ս. Ղազարի հոգեւոր հորիզոնը:

Եւ ահա՛ մեծ հրաշքը. Պօղոս Իսպէնեանի նուիրատուութեամբ՝ Զեռագրաց նորակառոյց Մատենադարանի Նաւակատիքը եւ Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի սենեակ-թանգարանի երազային բացումը, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի շնորհաբեր մասնակցութեամբ (1970), կ'էտիկեան Աբբազօր վարչութեան օրով:

Գրեթէ միաժամանակ, Մայրավանքի մուտքին աջակողմը՝ կը բացուէր «Սրապեան» հիւրանոց-հանդիսասրահի կառուցը (1984), հին նաւարանի եւ գետնայարկի շտեմարաններու ամբողջական փոխակերպումով, Վենետիկեան ճարտարապետներու նորագիւտ ոճային սկզբունքներու կիրառումով. այնպէս

սկիզբ կ'առնէին մինչեւ դարավերջ երկարող շինարարական նորոգութիւնները:

Սուրբ Ղազար, մագապուրծ՝ համայնակուլ ջրհեղեղէն (1966) եւ աւերիչ հրդեհէն (1975), դարձեալ տօնական հանդէսներ կը կազմակերպէր, Երնշ. Մխիթար արքայի ծննդեան 300-ամեակի առիթով (1976-77), Վենետիկի «Տոթերու» դարաւոր պալատի շքեղ դահլիճներուն մէջ, ուր կը հնչէր՝ Կոմիտասեան երգերու ալիքներուն խառնուած՝ Նորին Սրբութիւն Պօղոս Զ. Սրբազան Պապի շնորհագիրն ու օրհնանքը, աւետարներ՝ Մխիթարեան զոյգ Միաբանութիւններու ցանկալի միութեան:

Այդ օրերուն, բազմաձմուտ պատմագէտ եւ մեծանուն բանասէր Անանեան Աբբահօր կողքին համախմբուած էին նոր անուններ, որոնց անձնուէր ջանքերով կը զօրանար վանքին դպրեմանքը, հրատարակչականը, պատկերասրահն ու թանգարանը: Զեռագրատունը կը հարստանար յանկարծ «Յարութիւն Քիւրտեան Հաւաքածոյ»ի թանկարժէք հարիւրաւոր ձեռագիրներով, ու թանգարանը՝ հայկական յախճապակիներով, արծաթեայ զարդեղէններով, եկեղեցական հին սպասներով, ձեռագործ բանուածքներով (1976):

Միաբաններու նոր փաղանգ մը կը գործէր Ժիր. Դաւիթ Բէկի ռազմական չեփորով՝ Արամեանը, հին ամրոցներու բերդապահ՝ Յովհաննէսեանը, Սմբատ Սպարապետի զինակիր՝ Ազըլեանը, Լոյսի աղբիւրին դիմող՝ Տէր-Ղազարեանը, հաստափոր ձեռագրացուցակներու վրայ կքած՝ Զեմեմեանը (ապագայ Աբբահայր, աւա՛ղ, շատ կարճ ժամանակի համար), անխոնջ տպարանապետ՝ Հայր Կոմիտասը... եւ այլ շատեր, որոնք ահա՛ 2000 թուականը կու գան ողջունել՝ վանականներ՝ որոնց անունները, ըստ վանքի դարաւոր աւանդութեան եւ կրօնաւորական համեստութեան, հարկ է մնան սքօղուած, անվերադարձ մեկնողներու յիշատակն օրհնաբանելու համար յարգանքով: Եւ կարծէք այդ լուսահոգի վաստակաւորներու անուններն անմահացնելու կու գար յանկարծ Հայրենիքէն՝ հինաւուրց չքնաղ ու մեծղի խաչքար մը (1988), Սուրբ Ղազարու մուտքին՝ դալար նռնենիներու հովանիին տակ հսկելու, Մխիթար Աբբայի վառած կանթեղին զերդ յուշարձան յաւերժական, նոր ներշնչանքներու եւ հոգեմշակութային սիրանքներու խորհրդանիշ:

Վերջին տարիներուս, զոյգ շնորհաբեր այցելութիւնները՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա., Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի, եկաւ ողջունել Մխիթար արքայօր Վանքը, Հայրապետական օրհնութեամբ (1996-1997):

4.- Դարավերջի ցալփեր

Դարավերջի մայրամուտին կու գար զուգադիպիլ Մեծ Հիմնադրին երջանիկ մահուան 250-ամեակը (1749-1999), որ արժանապայել շուքով, թէեւ համեստ նկարագրով, յիշատակուեցաւ Պէյրութի մէջ, Մխիթարեան նորակազմ Մշակութային Միութեան ջանքերով: Նախերգանքն էր՝ Միաբանութեան հաստատման 300-ամեակի մեծ Յորբեւանին:

Քսաներորդ դարու վերջին տարին՝ Սուրբ Ղազարու Մայրավանքը դարձեալ եռուզեռի մէջ, այս անգամ՝ լոկ շինարարական հսկայածաւալ ձեռնարկներով, իտալական Կառավարութեան ու Վենետիկի Նահանգային եւ քաղաքապետական իշխանութեանց բացառիկ ու խոշոր նպաստներով, ի պատրաստութիւն Քրիստոսի Աստուածայայտնութեան 2000-ամեայ Մեծ Յորբեւանին, եւ Մխիթարեան Միաբանութեան 300-ամեակին, Քէշիշեան Աբբայօր կարճատեւ վարչութեան ժամանակաշրջանին (1977-2000):

Մենաստանի հնագոյն զոյգ բաժինները, «Նորընծայարան» ու «Վարժարան» յորջորջումներով ծանօթ, Մխիթար Աբբայի օրերուն կառուցուած, հիմնովին նորոգուեցան եւ օժտուեցան արդիական սարքաւորումներով: Վանքի ներքին քառանկիւնի սպիտակ սիւնաշարքերը նորահարսի պայծառափայլ տեսքն առին, իսկ բոլոր շէնքերու ծեփն ու նորոգուած տանիքները վարդակարմիր թարմ երանգներ ստացան:

Մինչ այդ՝ վաստակաշատ նախկին Աբբայայրը՝ Հոգշ. Հ. Պօղոս Ծ. Վրդ. Անանեան, հիւանդագին, անակնկալօրէն ու հապճեպ կ'երթար Պէյրութ, 30 տարի առաջ՝ իր վարչութեան օրով իրադրածած՝ իր անդրանիկ ձեռնարկն ողջունելու, եւ ուր՝ տարաբախտ դիպուածով՝ յաւերժօրէն հանգչելու Ռաուտայի Մխիթարեան Դպրեվանքի պարտէզին մէջ:

Ու այսպէս կը փակուէր քսաներորդ դարու Յորբեւանական տօնակատարութիւններու վարագոյրը:

5.- Երախտիքի պսակներ

Յորեղինական ոգեկոչումներուն նուիրուած այս տողերուն մէջ, ուրախ տօնակատարութեանց անմոռանալի յիշատակներուն առնթեր, չէ կարելի անտեսել այն տնտեսամատակարարական ճգնաժամային տասնամեակը (1980-1990), երբ Միաբանութիւնը՝ կեանքի ու մահուան սարսափի ալեխառով փոթորիկին մէջ տարուբեր, իր գոյութեան սպառնացող անդունդին դիմաց գտնուեցաւ, ապրելով դժնդակ օրեր տագնապի ու պայքարի: Բայց Նախախնամութեան օրհնութեամբ, ազգային բարեգործ հաստատութիւններ եւ տնտեսական ձեռնարկներու հմուտ կազմակերպութիւններ՝ իրենց յուսադրիչ զօրակցութիւնն ընձեռեցին, ինչպէս նաեւ Սփիւռքի բազում կեդրոններու մէջ կատարուած՝ համաժողովրդական նուիրատուութիւններ, եւ այլ անձնական սիրայօժար նպաստներ՝ եկան դէպի փրկութեան նաւահանգիստն ուղղել Մխիթար Աբբայի պաշտելի լաստանաւը:

Այս դարավերջին, Մխիթարեան Միաբանութիւնը յաւերժօրէն երախտագէտ զգացումներով կու գայ ողջունել անցեալի ու ներկայի իր բոլոր սիրելի բարերարները, որոնք խթան ու քաջալեր հանդիսացան եւ կը հանդիսանան տակաւին սրտաբուխ նուէրներով, հոգեմշակութային նոր սխրանքներու, նոր ծրագիրներու ներշնչանքներով:

Երախտիքի պսակներ, անթառամ դափնիներ անոնց պայծառ ու անմահ յիշատակին, միաբաններու ջերմեռանդ աղօթքներով հիւսուած:

6.- Յոյսի եւ Լոյսի Յոբելեամ

Եւ ահա՛, վեներաբելի կապոյտ ջուրերու ցոլերով, Երեւանեան ոսկի աշունի նազանքով կը շողջողայ անգամ մը եւս Մխիթարի լոյսը: 300-ամեակ Մխիթարեան Միաբանութեան (1700-2000): Աւելի երկար տեւողութիւն՝ քան Արտաշէսեան, Բագրատունեաց եւ Կիլիկեան թագաւորութիւններու ժամանակաշրջանները: Եւ ի՞նչ բեղուն եւ ստեղծագործ ժամանակաշրջան՝ հայ մշակոյթի եւ վանականութեան պատմութեան մէջ: Հայրենիքէն հեռու՝ օտար ափերու վրայ ստեղծուած «Հայոց Կղզեակ»ի հրաշք-պատմութիւնն է այդ, երեք դար

շարունակ հերոսաբար գոյատևող, Յովհաննէս Շիրազի օրհներգով փառաբանուած:

Յորելեաններու յորելեան՝ Մխիթարեան Միաբանութեան պատմութեան հորիզոնն ի վեր:

Այս Յորելեանը ես պիտի կոչէի Յոյսի Յոբելեան, Լոյսի Յոբելեան:

Յոյսի Յոբելեան, որովհետեւ դարավերջն ինքնին սկիզբն է նոր դարուն, այս անգամ նաեւ դարասկիզբ՝ նոր հազարամեակի, արշաւ դէպի վերանորոգ կեանք, դէպի նոր դարուն, Նահապետն Ալիշանի հայրենաշունչ երգով յուսադրիչ: Արշաւ ու սխրանք՝ նաեւ դէպի Հայրենիք, դէպի ազատ-անկախ Հայաստան, որ ահա՛ դռներն իր կը բանայ Մխիթարեան Կաճառին առջեւ, ՀՀ Գիտութիւններու Ակադեմիայի եռօրեայ գիտաժողովի խանդավառ նիստերով (Նոյ. 22-24, 2000 թ.), Հանրապետութեան Նախագահի ուղերձով, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Հայրապետական օրհնանքով: Ու Մխիթար Աբբայի ժառանգները թողած երեք դարերու տքնութեամբ մաշած ցուպը նժդեհի, կու գան հայրենիք՝ յոյսի չքերթով, յոյսի պատգամներով իրագործելու պայծառ երազանքը Մեծն Մխիթարի «ի հոգեւոր լուսաւորութիւն Ազգին մերոյ Հայկազնոյ», ոչ լոկ Սփիւռքի հայու ցիրուցան բեկորներուն մէջ, այլ նաեւ բուն հայրենի մեր սուրբ հողին վրայ, ուր պիտի հնչէ հին օրհներգը Ս. Ղազարի. «Զուարթուն անմահ, Հայր Արամեանց Մխիթար, հուր հոգեւոր, սէր հայրենի՝ դու շնչեցեր կենարար, եւ հաշտութեան սուրբ ձիւղձի հաներ Մասեաց ի կատար...»:

Թէ Մխիթարեանները իրօք նժդեհ են մնացեր՝ Ադրիականի գեղածիծաղ եւ հիւրընկալ ամերուն, ասոր կը վկայէ ինքն Ալիշան, Սուրբ Ղազարու գերեզմանատան մէջ հանգչող Հայրերու յիշատակին քանդակած վերտառութեամբ. կը վկայէ նաեւ Սուրբ Ղազարու մայր տաճարի գաւիթին մէջ գետեղուած արձանագրութիւնը՝ Նահատակներու խաչքարին ստորեւ (1965):

Ու մինչ հայրենի եռագոյնը կը ծածանի լուսաշող, արդէն տասը տարիէ ի վեր, Սուրբ Ղազարի հինաւուրց աստղադիտարանի աշտարակէն, այս Յորելեանը թող կոչուի նաեւ Լոյսի Յորելեան, լոյսի աւետիսով առլցուն:

Աւետիս, նախ եւ առաջ՝ միասնական միաձոյլ միութեան Մխիթարեան երկու Միաբանութիւններուն, որոնք Վենետիկի ու Վիեննայի գոյգ ճիւղաւորումներով 227 տարիէ ի

վեր ընդունված ու ճանչցված որպէս վանական առանձին ու անկախ հաստատութիւններ, սեփական կանոնադրութիւններով օրինականացված, այժմ ահա՛ կու գան Մխիթար Աբբայի օրհնութեամբ ի սպառ ջնջել հետքերը երկդարեան բաժանումին, որ սակայն միշտ ալ իր բարերար նպաստը բերած է հայ հոգեւոր մշակոյթի զարգացման:

Աստուածաշունչի պատգամն է՝ թէ եղբայրն իր եղբօրմէն օգնութիւն գտնելով, կը դառնայ ամուր քաղաք, հզօր պարիսպ:

Տէրը թող օրհնէ ու անասան պահէ այս Միութիւնը, որպէսզի ան դառնայ բերդաքաղաք ամրակառոյց, հզօր բերդաքաղաք՝ հաւատքի, աղօթքի, հայկական մշակոյթի, «լուռ աշխատանքի», եւ անխոնջ ծառայութեան՝ ի սպաս հազարադանձ մեր լեզուին, պաշտելի արուեստին եւ կրօնաշունչ մատենագրութեան:

Միութեան եւ միասնութեան այս պայծառ ու աննախընթաց օրինակը թող նախադուշակ կարապետն ըլլայ շատերու համար, ու մեր անմահանուն Եղիշէի պատգամն արձանագրուի, ոսկեղէն տառերով, նոր դարադուլսի բարաւորին. «Զուգութիւն՝ մայր քարեաց». միութիւնը՝ մայրն է ամէն բարիքներու:

Թող պտղաւէտ արգասաւորութեամբ բեղմնաւորուի մեր դրախտավայրը եւ Հայրենիքը հարստանայ յաւէտ անհամար բարիքներով բազմազան, հայրենանուէր ու միասնական ջանքերով բովանդակ Հայութեան, Մխիթարեան Հայրերու, Հայաստանի Ակադեմական ու գիտական Մարմիններու, կրօնական մեծ կեդրոններու:

Մեր հաւատքի Հայր՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի անմարկանթեղին լոյսն ալ թող շողայ Արագածի կատարէն, Խոր-Վիրապի ուխտատեղիէն, Հայաստանի պետականօրէն քրիստոնէացման 1700-ամեայ Մեծ Յոբելեանի այս շնորհաբեր նախատօնակին, Մխիթարեան Միացեալ Միաբանութեան վրայ, Վենետիկէն Վիեննա ու Մայր Հայրենիքէն մինչեւ Սփիւռքի հեռաւոր կեդրոնները:

Ու մինչ կու դամ Հայրենիքէն, 300-ամեայ այս նուիրական Յոբելեանի առիթով, Նահապետի շունչով կենդանի, շնորհաւորել ջերմօրէն Մխիթարեան Միաբանութիւնը, որու հովանիին տակ ապրած եմ եւ ծառայած՝ 70 տարիէ ի վեր, պաշտօնապէս անդամակցած՝ 1940 թուականին, անշուշտ կը թոյլատրուի ինծի, դարասկզբին՝ Ալիշանէն ժառանգութիւն

մնացած ոսկեղէն օղակը Մխիթարեան ավանդույթներու - այս տողերուն մէջ բազմիցս յիշատակուած Հ. Քերովբէ Վրդ. Զրաքեանի ձեռքով փոխանցուած - եղբայրական ջերմ մաղթանքներով եւ օրհնութեամբ յանձնել նոր Հազարամեակի խանդավառ սերունդներուն:

Գիւմրի - Հայաստան

8 Սեպտ. 2000 թ.

Հ. Ներսէս Տէր-Ներսէսեան

Միանձն Մխիթարեան

Տիտղ. Արքեպիսկոպոս Սեբաստիոյ Հայոց

Առաջնորդ Կաթողիկէ Հայոց Արեւելեան Եւրոպայի

(Հայաստան - Վրաստան - Ուկրայինա - Ռուսաստան)